

Сандра М. Јосиповић¹

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Стручни
рад

Преводилачка радионица као начин решавања проблема и дилема у универзитетској настави превођења

Резиме: Рад се фокусира на преводилачку радионицу која је настала као резултат сарадње између професорке Дипаните Дате са Универзитета у Ниошји, у Индији, и Катедре за англистику Филолошког факултета у Београду. Професорка Дата је рекла да је један од циљева радионице превођење са српског језика на енглески језик свих написа о посети Рабиндраната Тагора Србији 1926. године и о његовој рецејцији у Србији. Значај ове радионице је истакала професорка Дата рекавши да превођење овог писца у Србији скоро уопште није било предмет проучавања у оквиру студија о њему. Рад описује проблеме у преводу ових текстова и приступе који се користе у решавању тих проблема из перцептивне теорије превођења. Један од циљева је да се покаже да оваква радионица може да буде корисно средство у универзитетској настави превођења помоћу којег ће се студентски уознајати са другом културом. Пошто се говори о српској и индијској култури, овај рад анализира радионицу у оквиру Деридиног концепта постимпримизма. Изводи се закључак да овакав преводилачки пројекат може допринети да студентски усаврше преводилачке вештине, као и да здружи две различите културе.

Кључне речи: преводилачка радионица, настава превођења, култура, постимпримизам.

Увод

Рад се бави преводилачком радионицом: Превођење Тагора у Србији: извесне интеркултуралне перспективе у академској 2015/2016. години (Translating Tagore in Serbia: Certain Intercultural Perspectives in the academic 2015/16),

која је настала као резултат сарадње између професорке Дипаните Дате (Dipannita Datta) са Универзитета у Ниошји (the University of Neotia), у Индији, и Катедре за англистику Филолошког факултета у Београду. Преводилачка радионица бави се превођењем са српског језика на енглески језик свих написа о посети Рабиндраната Тагора Србији 1926. године, о последицама те

¹ sandrajospovic@gmail.com

Copyright © 2017 by the authors, licensee Teacher Education Faculty University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

посете, реакцијама на посету и о његовој рецепцији у Србији. Требало би напоменути да је он добио Нобелову награду за књижевност 1913. године (Рајн, 2010: 61) и да је та посета Србији била део турнеје током које је обишао Европу и САД, држећи предавања о свом делу и културном наслеђу Индије (Рајн, 2010: 61). Постоји неколико разлога зашто је ова преводачка радионица организована. Прво, значај радионице истакла је професорка Дата рекавши да превођење овог књижевника у Србији скоро уопште није било предмет проучавања у оквиру студија о њему. Друго, професорка Дата о овом индијском писцу пише књигу, чији је радни наслов *The Vision of Connecting Cultures: Rabindranath Tagore*, коју ће објавити издавачка кућа Оксфорд јуниверсити прес (Oxford University Press). Да би професорка Дата завршила књигу, неопходни су јој преводи текстова о Тагору које су написали српски књижевни критичари. Треће, студенти су у преводачкој радионици имали први пут прилику да стекну специфично преводачко искуство у области књижевног превода. Александар Перић истиче значај и комплексност оваквог преводачког искуства: „Знатно сложенију и проминентнију улогу има преводац у превођењу књижевног дела [...] Књижевно дело није израз неке утврђене јединствене стварности, већ оно представља естетички јединствен спој форме и садржаја. Задатак преводиоца је херменаутичког карактера: он мора да одгонетне слојевиту поруку дела и затим да га креира поново у књижевној традицији другог језика, усађеној у културу одговарајуће језичке и друштвене заједнице“ (Perić, 1986: 8).

Један од циљева рада је да покаже да преводачка радионица може да буде начин решавања проблема и дилема у универзитетској настави превођења. Рад описује проблеме на које су студенти наишли у преводу и приступе које би требало користити у решавању тих проблема, посматрано из перспективе теоретичара превођења, као што су Мила Стојнић и Мона Беј-

кер. Затим, други циљ рада је да укаже на то да преводачка радионица може да буде корисно средство у универзитетској настави превођења помоћу којег ће се студенти упознати са другом културом. Професорка Дата пише о значају превођења у упознавању и интерпретирању других култура: „Изражавам искрену захвалност [...] посебно оним студентима који улажу велики напор да преведу материјал о Тагори. Превођење које они обављају не само да изражава њихову пожртвованост, већ указује и на непролазну вредност коју уметност превођења има у тумачењу култура“ (Datta, 2015/2016: 105). И још један циљ рада је да се покаже да се ова радионица може посматрати из перспективе Деридиног концепта гостопримства.

Преводачка радионица као корисно средство у универзитетској настави превођења

Александар Перић говори о повезаности учења страног језика и превођења: „Учење страног језика може бити усмерено ка стицању преводачке способности [...] преводачки поступак се користи у когнитивно заснованој теорији учења страних језика. Дакле, треба научити страни језик да би се преводило, али треба и преводити да би се страни језик научио“ (Perić, 1986: 5). Преводачка радионица представља један од начина како се преводачки поступак може искористити да би се учио страни језик. Да би преводачка радионица постала корисно средство и начин решавања проблема и дилема у универзитетској настави превођења, било је неопходно да три координатора радионице – професорка Дипанита Дата, Мирјана Даничић и аутор овог рада – испланирају и организују радионицу. Ова организација се одвијала у неколико фаза: најпре је извршен избор студената који ће учествовати у радионици, уследили су избор

и припрема текстова за превођење и утврђен је распоред састанака координатора и студената.

Одабрано је шесторо студената да учествују у радионици: троје студената треће године основних студија и троје студената четврте године основних студија на Катедри за англистику Филолошког факултета у Београду. Критеријум на основу којих су студенти одабрани је висок академски успех који су постигли на курсевима на трећој години основних студија: Превод књижевног текста 1 и Превод књижевног текста 2, Превод не-књижевног текста 1 и Превод не-књижевног текста 2, као и њихова заинтересованост за тему радионице и преводилачки афинитети.

Радионица је била организована тако да подразумева и индивидуални и тимски рад студената. Тимски рад се одвијао на састанцима радионице када су анализирани проблеми и дилеме са којима су се студенти сусретали током превођења, бирања су најадекватнија преводилачка решења за дате проблеме и дилеме и студенти су били упознати са приступима који се користе у решавању тих проблема из перспективе теоретичара превођења. Преводилачки рад ове врсте наметнуо је одређену динамику састанака и радионица се састајала свака три месеца, односно четири пута током академске године. Студенти су, такође, електронским путем били у сталном контакту са координаторима. По мишљењу координатора, овакав распоред састанака пружио је студентима довољно времена да самостално, код куће, преведу добијени материјал који је професорка Дата одабрала и припремила за превођење, а обим тог материјала је достигао готово хиљаду преводилачких страна.

На састанцима преводилачке радионице примењивана је техника вишефазног превода, која подразумева да „се превод ствара у више верзија уз све тачнију апроксимацију у погледу еквивалентности“ (Pegić, 1986: 10). Када су студенти били у недоумици да ли су адекватно пре-

вели одређени део текста, они су на састанку своју дилему представљали осталим члановима радионице, који би онда предлагали своју верзију превода. Уз помоћ координатора била би одабрана она верзија која представља најадекватнији превод у датом контексту.

Рад се бави дилемама и проблемима у превођењу на лексичком нивоу текста. Не треба да чуди што се изванредан број проблема и дилема појавио на овом нивоу, с обзиром на то да се превођени текстови баве писцем који припада култури толико различитој од наше и садрже стране речи из индијског језика које се односе на културолошки специфичне појмове.

Деридине речи сведоче о значају лексичког нивоа текста у преводу: „Реч је мерна јединица. Филозофија превода, етика превода, ако превод уопште поседује филозофију и етику, данас тежи да буде филозофија речи, лингвистика или етика речи“ (Derrida, 2007: 428). Дерида у контексту превода наводи речи из *Јеванђеља по Јовану*: „У преводу у почетку беше реч“ (Derrida, 2007: 428). Наравно, он не сматра да би требало преводити дословно реч за реч. „Довољно је пренети одређену идеју, фигуру и снагу“ (Derrida, 2007: 428). Да би то илустровао, он цитира слоган Св. Јеронима, који је, осим Лутера, један од утемељивача извесне преводилачке етике: „не треба изражавати реч по реч, већ смисао по смисао“ (Derrida, 2007: 428). Професорка Дата, такође, пише о томе: „Тагоре сугерише следеће: у преводилачкој пракси треба превести 'дух' неког дела, а не само 'речи'“ (Datta, 2015/2016: 113).

Студенти су углавном избегли замке дословног превода. Међутим, нису могли да избегну извесне проблеме и дилеме на лексичком нивоу текста. Да би број таквих проблема био што мањи, студенти су морали најпре да обаве темељне припреме које претходе превођењу, као што је тражење лексике у речнику. „Тражење лексике у речнику ради упознавања њеног значења не спада у процес превођења [...] При томе

процес превођења конкретног исказа почиње, пошто преводац установи да му општа значења лексике у саставу исказа не представљају проблем. Све док у исказу има лексичких јединица које преводиоцу нису познате ни у свом најопштијем значењу у каквом се налазе у речнику, преводац не може започети рад на превођењу“ (Stojnić, 1980: 40). Након обављених припрема, студенти су прелазили на лексички ниво истраживања који је у преводачком смислу дефинисан као „испитивање модификације познатог општег значења у датом контексту, његовог померања у ширину или дубину у зависности од других речи са којима је у том контексту одређена реч ступила у везу“ (Stojnić, 1980: 40). Проналажење колокација у енглеском језику којима ће бити преведене српске фразе представља један вид тог лексичког нивоа истраживања промена које трпи опште значење неке речи када се она нађе у комбинацији са другим речима у одређеном контексту. Мона Бејкер даје две дефиниције колокација. У првој дефиницији она одређује колокацију као „семантички произвољна ограничења која се не могу логички извести из претпостављеног значења речи“ (Baker, 2011: 52). У другој дефиницији она их види као „тенденцију да се извесне речи редовно појављују заједно у одређеном језику“ (Baker, 2011: 52). Мона Бејкер сматра да, „када преводац преводи изразе који нису посебно стилски маркирани, он има за циљ да у преводу нађе колокацију која је типична за језик на који преводи а да истовремено сачува значење које та колокација има у језику са којег се преводи“ (Baker, 2011: 60). Када је у питању овакав лексички ниво истраживања, студентима су од највеће користи једнојезични речници. Следећи пример показује да је потребно проверити у поменутиим речницима да ли одређене речи могу да се комбинују и да је, пре свега, неопходно пажљиво прочитати текст. Реченица: *Сјушан кавезом мој телесној облика* (Рајн, 2010: 64) преведена је на енглески: *Lowered in a cage of my body*. Студент је потвр-

дио претпоставку да је глагол *сјушати* грешком прочитао као глагол *сјусити* (Drvodelić, 1973: 580). Наведену реченицу би требало превести на следећи начин: *Kept/put in the cage of my body*. Уколико се фраза *сјушан у кавезу* схвати као *гржан* или *заробљен у кавезу*, именица *cage* може да стоји у колокацији са глаголима *to keep* и *to put* (Wehmeier, 2003: 165), а не са глаголом *to lower*.

С друге стране, студенти су умели да добро обаве не само припремне радње као што је тражење лексике у речнику већ и лексички ниво истраживања. Пример добро обављеног посла на лексичком нивоу истраживања је превод метафоричког израза *јушати њој легом* у следећој реченици: *Једно друго јушају њој легом* (Рајн, 2010: 63). Реченица је преведена на следећи начин: *They are devouring each other with their eyes* (Bujas, 2005: 378). У овом случају, у енглеском језику је пронађена фраза која је типична за тај језик, а истовремено је сачувано значење које израз има у српском језику.

Пример доброг разумевања текста је превод придева *јајирнај*, који ближе одређује Никила, протагонисту романа Р. Тагора *Дом и свети* (Petrović, 2011: 129). Овај придев у српском језику може да има фигуративно значење и да се односи на „нешто што постоји само на папиру, али се не остварује“ (Stevanović i sar., 1971: 326). Из контекста, али и на основу поменутог значења придева *јајирнај*, може се индиректно извести закључак да је тај протагониста неуверљив, односно необедљив. Студент је тачно протумачио значење те речи у датом контексту и придев *јајирнај* адекватно превео енглеским придевом *bland*. Када се поменути придев користи у енглеском да ближе одреди особу, онда он може да има значење *without anything to attract attention* (Wehmeier, 2003: 116).

Међутим, с обзиром на то да модификација општег, познатог значења речи у датом контексту може да подразумева да значење неке речи „у датом контексту може бити непосред-

но повезано са функцијом предмета, појаве, радње, лица, па ваља имати у виду и те функције при превођењу и могућност таквог асоцирања“ (Stojnić, 1980: 41). Могућност таквог асоцирања на одређени предмет у преводу очигледна је на примеру превода израза: *огнеџи превају* (Рајин, 2010: 63). У овом примеру постоји могућност асоцирања на вагу, јер један тас на ваги може да превагне у односу на други. Студент није постигао овакво асоцирање у енглеском језику јер је исказ превео фразом: *to rule over*. Овај превод није адекватан јер фраза *to rule over* има значење *превладајџи* (Filipović, 1990: 950). У енглеском језику ово асоцирање на вагу се постиже уколико се израз преведе енглеском фразом: *to tip the scales against* (Вујас, 2005: 1186) јер овај енглески израз има значење *превајнуџи* и садржи именицу *scales* која значи *ваја*.

Студенти јесу уочавали то да значење речи коју преводе може да буде непосредно повезано са функцијом предмета, појаве, радње, и покушали су да врше такво асоцирање у преводу. На пример, реченицом: *Мистџик преџаче људско у божанско* (Рајин, 2010: 64) жели се дочарати слика да се људско улива у божанско попут једне реке која се улива у другу. Глагол *преџочиџи* преведен је глаголом *to stream* у енглеској реченици: *A mystic streams the human form into the divine one*. Глагол *to stream* значи *теџи* (Drvodelić, 1973: 960), а именица *stream* означава *џоџок* (Drvodelić, 1973: 960). Стога се том речју може створити асоцијација на речни ток у енглеском језику. Међутим, покушај оваквог асоцирања у преводу на енглески језик граматички није успео јер глагол *to stream* није транзитиван (Wehmeier, 2003: 1284).

Када је у питању превод фразеологизама, помиње се да има врста фразеологизама који су састављени од речи „које свака за себе узета у савременом комуникативном језику имају значење, али га у фразеологизму мењају [...] Најзад, фразеолошки изрази су веома, веома често

метафорични [...] Као и свака друга метафора, и метафорички фразеолошки изрази су стилски маркирани. Због тога иако могу бити преведени несликвито и без метафоризације а да се не оштети смисао, они тако не смеју бити преведени не само због оштећења ауторског стила већ и због тога што они управо том сликовитишћу носе део информације“ (Stojnić, 1980: 14–15). Као Мила Стојнић (Stojnić, 1980: 14), и Мона Бејкер сматра да „идиоми и изреке могу представљати проблем у преводу, и то из два разлога: прво, потребна је способност да се препозна и тачно интерпретира идиом или изрека и друго, тешкоће настају у преводу при покушају да се искажу разноврсни аспекти значења тог идиома или изреке“ (Baker, 2011: 68). У оваквим случајевима, Мона Бејкер предлаже стратегију да се у преводу употреби „идиом или изрека који има слично значење као и идиом или изрека у изворном тексту, али се не састоји од истих лексичких јединица“ (Baker, 2011: 78). Следећи пример илуструје колико погрешно тумачење идиома или изреке може да представља проблем у преводу. Студент није тачно интерпретирао изреку: *Удри брију на весеље* (Рајин, 2010: 65) и стога је није ни тачно превео. Изрека је преведена енглеским идиомом *take it easy* који значи: *само мирно, без узрујавања* (Filipović, 1990: 336). Српска изрека има другачије значење: *заборавиџи брију* (Stevanović i sar., 1967: 275). Међутим, било би несликвито и без метафоризације ако би изрека била једноставно преведена фразом *to forget about one's worries*. Стога би адекватнији превод био онај који би садржао неки идиоматски израз попут: *keep your chin up!* или *dry your tears and cheer up!* (Kovačević, 1991: 478) јер они имају слично значење као и поменута српска изрека.

Рад у преводилачкој радионици указао је на чињеницу да су студенти, с времена на време, морали себи да растумаче значење одређених речи и фраза на матерњем језику не би ли могли да их тачно преведу на енглески језик. Када је у питању такво тумачење речи, прево-

дилац неће користити двојезичне речнике. „Потребнији су му енциклопедијски речници [...], једном речју, потребан му је материјал у коме су значења речи описана и показана у најчешћим функцијама, у којима су речи самерене са самим собом, својим историјским развојем и са другим речима истога, блискога или опонентнога значења“ (Stojnić, 1980: 41). Студенти су тачно растумачили да придев *смион* (Petrović, 2011: 124) значи *храбар* (Stevanović i sar., 1973: 878) и превели га придевом *bold* (Vuјas, 2005: 1371), да именица *їривна* (Ђурић, 2007: 231) значи *наруквица* (Stevanović i sar., 1967: 564) и превели је именицом *bracelet* (Vuјas, 2005: 370). Затим, један од студената је открио да придев *јуродиви* (Рајин, 2010: 65) има два значења, *fool for Christ* (Bigović, 2008: 54), што се преводи као *бугала Христџа рађи*, и друго значење, *луд, ђакнуїї од рођења* (Stevanović i sar., 1967: 613). Студент се одлучио да у преводу пренесе прво значење које има верску конотацију. Пажљиво прочитавши текст, студент је донео ту одлуку на основу контекста јер се у претходној реченици помиње именица *доїо-обузетїосїї* (Рајин, 2010: 65). Међутим, има примера када студенти нису тачно протумачили одређену реч као што је случај са именицом *шїалир*, у фрази *їравїїї шїалир* (Рејчић, 1998: 117). Погрешно протумачена реч води ка погрешном преводу. Ова реч има значење: „два реда војске односно грађанства окренута један другом између којих пролази онај коме се одаје почаст“ (Stevanović i sar., 1976: 992). Студент је у преводу употребио фразу *to take a row*, што није адекватан превод јер именица *row* значи *ред/врсїїа* (Filipović, 1990: 948). Адекватан превод фразе *наїравїїї шїалир* би био: *there were people lining the street* (Vuјas, 2005: 1447–1448).

Учествујући у радионици, студенти су, такође, научили да превод подразумева не само темељне припреме већ и темељан истраживачки рад. Мила Стојнић то потврђује речима: „[...] за превођење књижевног текста није довољно ни беспрекорно владање и језиком оригинала

и језиком превода у контакту [...] Потребно је увек ново истраживање свих семантичких поља која се у књижевном делу укрштају (лингвистичких, књижевних и других екстралингвистичких и екстралитерарних). И у том смислу књижевни превод је, пре свега, истраживачка делатност у најшире схваћеној области људског сазнања које дато књижевно дело обухвата, додирује или покреће у свим својим садржинама. Резултат те истраживачке делатности је у једнакој мери лингвистички литераран“ (Stojnić, 1980: 28). Поједини текстови који су превођени били су објављени као предговори или поговори неком од дела Рабиндраната Тагора. Имајући то у виду, професорка Дата је замолила студенте да у преведеном тексту наведу издавачку кућу која је објавила текст, годину објављивања и име преводиоца који је превео одређено дело. Студенти који су добили да преведу текстове који нису садржали тражене податке морали су да се баве истраживачким радом и да те податке нађу у некој од библиотека у Београду. Студенти су уочили да се најчешће појављује Давид Пијаде као преводилац *Градинара* са немачког језика и да су тај превод објавиле многе издавачке куће и скренули су пажњу професорки Дати на ту чињеницу. Као илустрација колико је његов превод био популаран, овде су набројане само неке од издавачких кућа које су га објавиле: Култура га објављује у Београду 1955. године, Просвета објављује тај превод у Београду 2002. године, Феникс Либрис га објављује у Београду 2007. године, а Беокига објављује тај превод у Београду 2008. године. Имајући то у виду, професорка Дата је сматрала да је неопходно да има увид у његову биографију. Стога је један од студената посетио Јеврејски историјски музеј у Београду и нашао његову биографију и превео је да би професорка Дипанита могла да је прочита. У тој биографији она је пронашла податак да је Давид водио личну преписку са Тагором између два светска рата (Nešović, 1968: 36). Податак је свакако значајан за проучавање рецепције Р. Тагора у Србији, а

можда не би био откривен да није обављен темељан истраживачки рад у оквиру преводилачке радионице.

Преведећи текстове о Тагору и његовом животу и књижевном стваралаштву, студенти су сазнали нешто ново и нешто више, пре свега, о индијском нобеловцу, о индијској култури и традицији, али и о томе да су културолошке везе између Србије и Индије успостављене још пре Другог светског рата. Открили су да их је успоставио Давид Пијаде, човек који је оставио запажени траг у српској културној баштини. Едвард Саид објашњава шта је заједничко свим културама на свету: „Али историја свих култура је историја културолошких позајмица [...] Култура никада није само питање власништва, позајмица када се тачно зна ко је дужник а ко поверилац, већ је култура пре питање присвајања, питање заједничких искустава и међузависности свих врста које постоје између различитих култура. То је универзална норма.“ (Said, 1994: 217). У овом случају, две културе – индијска и српска – имају нешто заједничко, а то су људи какви су Тагоре и Давид Пијаде, људи који су својим радом допринели зближавању ових култура које су и географски, али и по својим традицијама и обичајима, удаљене једна од друге. У прилог томе да су се у историји култура дешавале културолошке позајмице говори и чињеница да су српски књижевни критичари користили речи из индијског језика за појмове за које не постоје речи у српском језику. Студенти су стекли знање о индијској култури и традицији преводећи управо те стране речи из индијског језика. Мона Бејкер сматра (Baker, 2011: 22), као и Мила Стојнић, да „посебан проблем представљају у оригиналу употребљени облици (појединачне речи или цели изрази) из трећих језика који немају никакве везе са контактним језицима у преводу, нарочито ако они нису у употреби у оба језика и ако нису изворно написани (кад су изворно написани, ако се и преносе)“ (Stojnić, 1980: 27). Мона Бејкер предлаже да

се у преводу задржи та реч и да она буде праћена објашњењем, и она каже да је ова стратегија уобичајена у преводу када се такве речи односе на појмове који су у културолошком смислу специфични (Baker, 2011: 33). Текстови који су превођени у овој радионици обилују појмовима који се односе на индијску културу и традицију и студенти су у преводу користили управо ову стратегију. Реч *Махарши* (Petrović, 2011: 124) преведена је као *Maharshi – the great wiseman*, а *ашрам* (Pajin, 2010: 61) преведен је као *ashram – a monastery*, *Шантиникетан* (Pajin, 2010: 61) преведен је као *Shantiniketan – the residence of peace*, а именица *даули* (Pajin, 2010: 64) преведена је као *bauls – mystic poets*.²

Преводилачка радионица посматрана из перспективе Деридиног концепта гостопримства

Дерида разликује безусловно гостопримство, које он сматра немогућим, и обично гостопримство, које је, по његовом мишљењу, увек условно (O’Gorman, 2006: 51). Он дефинише обично гостопримство као дужност и обавезу да домаћин у своју кућу, као пријатеља, прими оног другог, односно странца, али под условом да домаћин истовремено остаје господар своје куће (Derrida, 2000: 4). С друге стране, Дерида сматра да „безусловно гостопримство подразумева да не захтевате од оног другог, односно од придошлице, од госта, да вам ишта пружи заузврат, чак ни да се представи“ (O’Gorman, 2006: 53). Ова радионица се може посматрати из перспективе Деридиног концепта гостопримства јер је Катедра за англистику домаћин који је указао гостопримство свом госту, професорки Дати. Радионица није пример безусловног гостопримства јер су и домаћин и гост поставили одређене услове чије испуњење је гарантовало ус-

2 Википедија је извор у којем су студенти потражили значење поменутих страних речи из индијског језика.

пех преводачке радионице. Домаћин је поставио услов да бира учеснике радионице, поштујући сопствене критеријуме. Гост је, такође, имао своје услове: први услов је био да он бира текстове који ће бити преведени, други услов је био да превод буде обављен са српског на енглески и трећи услов је био да превод буде завршен до краја академске 2015/2016. године. Иако је Дерида сматрао да безусловно гостопримство не може бити остварено, оно може бити схваћено као идеал коме треба стремити. Ова радионица може бити посматрана као корак на том идеалу јер су и домаћин и гост били спремни и да постављају услове један другом, али и да испуне услове који су им постављени. По Деридином мишљењу, чињеница да је домаћин спреман да прихвати оног другог, под условима које му тај други поставља, показује да је домаћин спреман да прихвати нова искуства (O’Gorman, 2006: 55). На основу онога што је Дерида писао о гостопримству, Кевин О’Горман закључује: „Гостопримство је део проживљеног искуства; то је дар који ’домаћин’ пружа ’госту’, а онда га дели са њим. [...] Прави дар гостопримства је великодушно дело које домаћин чини госту и због којег странац постаје пријатељ током једног ограниченог временског периода“ (O’Gorman, 2006: 56). У складу са поменутиим схватањем гостопримства, може се закључити да је ова преводачка радионица један вид гостопримства јер је свакако део једног проживљеног искуства пошто је била део живота свих учесника у радионици током једне академске године. Због гостопримства које је указао госту, домаћин је стекао пријатеља у професорки Дати. Остаје нам да се надамо да ће то пријатељство безгранично трајати.

Литература

- Baker, M. (2011). *In other Words*. Abingdon: Routledge.
- Bigović, R. (ur.) (2008). *Srpsko-engleski i englesko-srpski teološki rečnik*. Beograd: Hrišćanski kulturni centar.
- Bujas, Ž. (ur.) (2005). *Veliki hrvatsko-engleski rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Закључак

Када говори о вештини превођења, Александар Перић истиче: „Може звучати парадоксално закључак да се вештина, односно уметност превођења, мора учити иако се дефинитивно не може научити. Није без разлога Џ. А. Ричардс констатовао да је превођење вероватно најсложенија појава уочена у еволуцији свемира“ (Perić, 1986: 10). Ова радионица потврђује тезу да преводачка радионица може да буде корисно средство у учењу вештине превођења у оквиру универзитетске наставе превођења јер су у овој радионици студенти стекли корисно преводачко искуство и научили су како да решавају проблеме и дилеме који се јављају у преводу, користећи приступе или стратегије из перспективе теоретичара превођења. Радионица, такође, може да послужи и као средство помоћу којег ће се студенти упознати са другом културом и успоставити и учврстити везе између своје и те друге културе. Професорка Дата то потврђује када ову преводачку радионицу назива вежбом из превода „која ће указати на то да је путања којом се креће превод један од најфинијих путева којим се могу превазићи границе између прошлости и садашњости, између себе и другог, између нас и/или њих у оквиру граница једне земље и широм света“ (Datta, 2015/2016: 106). С обзиром на то да превод може да послужи као средство којим се превазилазе границе и зближавају људи који припадају различитим културама, нацијама и традицијама, превод може и да се посматра као корак ка апсолутном гостопримству и безусловном прихватању оног другог, ма колико нам се тај други чинио различитим и туђим.

- Datta, D. (2015/2016). Translating Tagore in Serbia: Certain Inter-Cultural Perspectives (An Introduction). *Philologia*. 13/14, 105–119.
- Derrida, J. (2000). Hospitality. *Angelaki*. 5 (3), 3–18.
- Derrida, J. (2007). What is a „relevant“ translation? In: Venuti, L. (ed.). *The Translation Studies Reader* (423–447). New York and London: Routledge.
- Drvodelić, M. (ur.) (1973). *Englesko-hrvatski ili srpski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Đurić, V. (2007). Lirika R. Tagora. U: Tagore, R. *Gradinar / Pevačeve žrtve* (225–240). Beograd: Feniks Libris.
- Filipović, R. (ur.) (1990). *Englesko-hrvatski ili srpski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga i Grafički zavod Hrvatske.
- Kovačević, Ž. (ur.) (1991). *Srpsko-engleski rečnik idioma, izraza i izreka*. Beograd: Filip Višnjić.
- Nešović, S. (1968). *Moša Pijade i njegovo vreme*. Beograd: Prosveta i Mladinska knjiga.
- O’Gorman, K. (2006). *Jacques Derrida’s philosophy of hospitality*. Edinburgh: Heriot-Watt University.
- Pajin, D. (2010). Rabindranat Tagore u svetu reči. *Zlatna greda*. 110, 60–64.
- Pejčić, J. (1998). *Kultura i pamćenje*. Beograd: Stubovi kulture.
- Perić, A. (1986). Nauka o prevođenju i didaktika prevođenja. U: Čavić, E. i Đukanović, J. (ur.). *Prevođenje i nastava stranih jezika* (5–13). Simpozijum *Prevođenje i nastava stranih jezika*, 20. i 21. 11. 1981. Beograd: Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije.
- Petrović, S. (2011). *O indijskoj književnosti*. Novi Sad: Akademska knjiga.
- Said, E. (1994). *Culture and Imperialism*. New York: Vintage Books.
- Stevanović, M. i sar. (ur.) (1967). *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*. Tom I. Novi Sad – Zagreb: Matica srpska – Matica hrvatska.
- Stevanović, M. i sar. (ur.) (1971). *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*. Tom IV. Novi Sad: Matica srpska.
- Stevanović, M. i sar. (ur.) (1973). *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*. Tom V. Novi Sad: Matica srpska.
- Stevanović, M. i sar. (ur.) (1976). *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*. Tom VI. Novi Sad: Matica srpska.
- Stojnić, M. (1980). *O prevođenju književnog teksta*. Sarajevo: Svjetlost.
- Wehmeier, S. (ur.) (2003). *Oxford Advanced Learner’s Dictionary*. Oxford: Oxford University Press.

Summary

The paper focuses on the translation workshop as the result of the collaboration between professor Dipannita Datta of the Neotia University in India and the English department at the Faculty of Philology in Belgrade. Professor Datta said that one of the aims of the workshop was to translate from Serbian into English the reports on the visit of Rabindranath Tagore to Serbia in 1926 and his reception there. The significance of this translation task is stressed by professor Datta who says that the translation of Tagore in Serbia is practically non-existent in Tagore scholarship. The paper describes the problems encountered in translation and the approach taken to solve them from the perspective of translation studies. One of the goals is to show that the translation workshop can be used as means of teaching translation to university students and introducing them to some other culture. Since Serbian and Indian cultures are in contact here, the translation workshop is explained in the light of Derrida’s concept of hospitality. The conclusion is that such a translation project can improve students’ skills in translation and bring together different cultures.

Keywords: translation workshop, teaching translation, culture, hospitality.